SVERIGES RIKSDAG

Motion till riksdagen 2026/27:1449

av Linnéa Wickman m.fl. (S)

Fler trygghetsboenden för äldre och stärkta möjligheter till social gemenskap

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över hur de ekonomiska förutsättningarna för nyproduktion och ombyggnad av trygghetsbostäder kan förbättras i syfte att öka tillgången till denna boendeform och stärka flyttkedjorna på bostadsmarknaden, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över och vid behov förtydliga lagstiftningen för att säkerställa att kommuner har rättsligt hållbara möjligheter att finansiera trygghetsvärdar och gemenskapsskapande verksamhet i trygghetsboenden, oavsett boendets upplåtelseform eller huvudman, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

Motivering

Det behövs förbättrade möjligheter till ett varierat boende för landets seniorer. Trygghetsboenden ger äldre möjlighet att bo självständigt i en tillgänglig och anpassad bostad samtidigt som det finns närhet till social gemenskap, gemensamma aktiviteter och ökad trygghet. Det kan bidra till att motverka ofrivillig ensamhet och social isolering, som är betydande samhällsutmaningar med allvarliga konsekvenser för

människors hälsa och livskvalitet. Det är också en boendeform som kan fylla det glapp som många äldre upplever när den nuvarande bostaden börjar kännas för stor och krävande att ta hand om, samtidigt som behovet av ett vård- och omsorgsboende ännu ligger långt fram i tiden.

Att fler äldre ges möjlighet att flytta till en bostad som bättre motsvarar deras behov har också positiva effekter för bostadsmarknaden i stort. När äldre lämnar större villor och större lägenheter kan dessa frigöras för barnfamiljer och andra hushåll. Fler trygghetsboenden kan därmed bidra till att stärka flyttkedjorna och skapa ett bättre utnyttjande av det befintliga bostadsbeståndet.

Trots att det finns så många fördelar med trygghetsbostäder så är utbudet av dessa otillräckligt i många delar av landet. Enligt Boverkets bostadsmarknadsenkät 2026 uppger 90 kommuner att det råder underskott på trygghetsbostäder, samtidigt som 104 kommuner helt saknar denna boendeform. Det visar på behovet av att skapa bättre förutsättningar för att fler trygghetsboenden ska kunna byggas och erbjudas äldre.

Ett betydande hinder är de ekonomiska förutsättningarna för att bygga och tillhandahålla boendeformen. Trygghetsbostäder behöver utformas med god tillgänglighet och gemensamma utrymmen som möjliggör sociala aktiviteter och möten mellan människor. Det innebär kostnader som kan göra projekten svårare att genomföra och göra boendekostnaden hög. Men trygghetsboenden behöver också vara ekonomiskt tillgängliga för äldre med vanliga eller låga pensioner. Det är angeläget att efterfrågan på denna boendeform kan mötas utan att höga kostnader blir ett hinder för den som vill flytta.

Det tidigare statliga investeringsstödet för bostäder för äldre är under avveckling och går inte längre att söka. Mot bakgrund av det stora behovet av fler trygghetsbostäder finns det därför anledning att se över hur de ekonomiska förutsättningarna för nyproduktion och ombyggnad kan förbättras. Det handlar både om att fler projekt ska kunna genomföras och att hålla boendekostnaderna på en rimlig nivå. Genom att undanröja ekonomiska hinder kan tillgången till trygghetsbostäder öka och fler flyttkedjor skapas på bostadsmarknaden.

En annan avgörande del av trygghetsboendets funktion är den sociala gemenskapen. I många trygghetsboenden finns trygghetsvärdar som skapar förutsättningar för aktiviteter, gemensamma mötesplatser och sociala kontakter mellan de boende. Deras arbete kan spela en viktig roll för att förebygga ensamhet och skapa trygghet i vardagen.

Det är ofta just tillgången till social gemenskap och en trygghetsvärd som skiljer trygghetsboendet från ett vanligt seniorboende.

För att möjliggöra detta har ett antal kommuner valt att bidra till finansieringen av trygghetsvärdar i olika former av trygghetsboenden. Samtidigt har det uppstått rättsliga hinder för sådana lösningar. Ett konkret exempel är Gävle kommun, där tidigare beslut om kommunal finansiering av trygghetsvärdar upphävts efter en dom i förvaltningsrätten. Kommunernas möjligheter att finansiera denna typ av verksamhet kan begränsas av kommunallagens bestämmelser om stöd till enskilda näringsidkare och de särskilda krav som gäller för kommunala bostadsbolag.

Det är inte en acceptabel ordning när kommunernas ambitioner att främja äldres hälsa, trygghet och sociala gemenskap försvåras av rättslig osäkerhet. Kommuner behöver kunna arbeta förebyggande mot ofrivillig ensamhet och bidra till trygga boendemiljöer för äldre. Det kan exempelvis handla om att finansiera trygghetsvärdar eller att själva tillhandahålla och organisera gemenskapsskapande verksamhet. Samtidigt måste sådana insatser utformas på ett sätt som är förenligt med kommunallagen och reglerna om konkurrens och offentligt stöd.

Regeringen bör därför se över och vid behov förtydliga lagstiftningen för att säkerställa att kommuner har rättsligt hållbara möjligheter att finansiera trygghetsvärdar och socialt gemenskapsskapande verksamhet i trygghetsboenden. Sådana möjligheter bör kunna omfatta boenden med olika upplåtelseformer och huvudmän, under förutsättning att insatserna utformas utifrån ett tydligt allmänintresse och på likvärdiga villkor.

Fler trygghetsboenden handlar inte enbart om bostadsbyggande. Det handlar om att skapa förutsättningar för ett självständigt, tryggt och socialt liv även på äldre dagar. Detta är särskilt angeläget med tanke på den demografiska utvecklingen i vårt land. Genom att undanröja ekonomiska och rättsliga hinder kan samhället bättre möta äldres behov, motverka ofrivillig ensamhet och samtidigt bidra till en bostadsmarknad där fler människor kan hitta en bostad som passar deras livssituation.

Linnéa Wickman (S)

Jim Svensk Larm (S) *Sanna Backeskog (S)*